

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1975
FORFATTER:	Charles W. Jensen
TITEL:	Offentlige mindesmærker, skulpturer og anden udsmykning
KORT RESUME:	Kolding bys mindesmærker, skulpturer o.l. Med alfabetisk liste over kunstnerne og deres værke

Offentlige mindesmærker, skulpturer og anden udsmykning

af sekretær Charles W. Jensen

foto: Mogens Hansen

Lægger man mærke til byens mange mindesmærker, skulpturer o. l. — bortset fra de allernyeste — eller er de gået ind som et led i helheden, som man nok ser, men alligevel ikke registrerer i enkeltheder?

Her skal gøres et forsøg på at skildre nogle af de mest markante ting og iøvrigt henvise til efterfølgende mere kortfattede liste.

Alle koldingensere og mange besøgende kan ikke undgå at lægge mærke til »Herkules«, som i 375 år har knejset højt på den gamle kongeborg »Koldinghus«. Han er 220 cm høj og den eneste tilbageblevne af ialt 4 »kæmper«. Tidligere blev figuren skildret som grov, men smagen har siden ændret sig, så det vil man næppe sige i dag. Herkules var ikke beregnet på at ses tæt på, men nede fra borgbanken eller på længere afstand. Tæt på ser han noget sammenpresset ud, men nedefra høj og slank. Virkemåden er jo kendt fra fotografiske tricks. Han er forsynet med karakteristiske og sjove enkeltheder f. eks. fjerbusk på hjelmen (som også har ørebeskyttere), på god spejdermaner et sammenrullet tæppe over brynjen, halvlange støvler samt krøllet fuldskæg, som nu atter er på mode.

Man er ikke sikker på billedhuggeren, men alt taler for Claus Lauridsen (Nicolaus Laurertsøn), som jævnfør Chr. IV's omhyggeligt førte dagbøger udførte mange arbejder såvel på slottet som andre steder, bl. a. døbefonten i Nicolai kirke, som

han fik 40 daler for, og hvori en halv snes generationer koldingensere er blevet døbt.

Han var også billedskærer og arbejdede tillige for borgerne i Kolding, hvor han havde en gård. Der er derfor en vis sandsynlighed for, at han har udført de fine udskæringer i bindingsværket på den smukke Borchs gård fra 1595 på Axeltorv. Kig

engang på den — morgen eller aften, når sidelyset giver de rette skyggevirksomheder i bladranker og vingede englehoveder, hvoraf ikke to er ens.

»Uffe« i Byparken udmærker sig hverken ved fuldskæg eller flot uniform, men så meget mere ved legemspragt og parathed. Annemarie Carl-Nielsen (Bro-

dersen), som er født på Thygesminde i Sdr. Stenderup, havde da også flere modeller for at opnå et godt resultat: hovedet er umiskendeligt ægtefællens (Carl Nielsen), kroppen er fra en professionel model og benene fra en ung lærer (som iøvrigt senere kom til Kolding).

Mindesmærket ved Staldgården for modstandskampen 1940–45 er udført af Povl Søndergaard 1951 i dybt granitrelief og med tekst af Hans Hartvig Seedorf. Hvis man sammenligner dette monument med minderelieffet på nordsiden af Nicolai kirke (udført af Andreas Poulsen i bronze 1866), vil man kunne finde en vis lighed (og et tilbageblik til ældre religiøs kunst), men medens motivet fra gadekampene i Kolding i april 1849 viser en stærk national heroisme, er Søndergaards skildring af en frihedskæmpers død mere vemodsfuld og medmenneskelig, men begge relieffer siger noget om det tidsbestemte i en kunstners arbejde.

Når vi nu er ved døden, er der grund til at nævne nogle meget forskellige, men talende mindesten. På den gamle kirkegård er der en ejendommelig gravsten: en prisme med en kugle på toppen og stående på en stor rektangulær stenflade. Den er sat over borgmester Hans Jung-hans 1726–1818. Han var far til 16 børn og fik efterhånden samtlige embeder i byen, der dog kun var på ca. 1200 indbyggere, byfoged, postmester, toldkontrollør og herredsfoged.

I Byparken er rejst en stor na-

tursten forsynet med byvåbnet i bronze som minde om en anden borgmester Knud Hansen 1866–1952, som sad i byrådet i 37 år og i folketinget i 17 år. Han startede som ølkusk og blev siden redaktør, folketingsmand m. v. Placeringen skyldes, at By-parken er hans idé.

På Søndre Kirkegård har Johs. C. Bjerg rejst en smuk sten over sine forældre. Et relief i klassisk stil viser to gamle mennesker blive modtaget af en høj, kraftig engel med glorie og store vinger. Der er andre gode og smukke mindesmærker på kirkegårdene i Kolding, men Bjergs er i en klasse helt for sig.

Samme billedhugger har ved Kolding tekniske Skoles 75 års jubilæum udført en bronzeherme med portrætbuste af teglværksejer og murermester I. A. Hansen, et meget markant og imponant hoved i overstørrelse, men her vises blot en lille detalje fra den høje hermes forside, et relief af en teglværksarbejder gående med en såkaldt håndstryger. En arbejder kunne fremstille 4000 håndstrøgne sten om dagen.

Af andre mindesmærker må naturligvis nævnes Chresten Bergs på Banegårdspladsen, som er lavet af Rasmus M. Andersen 1906. Det siger noget om denne dygtige og uforfærdede politi-

kers omdømme i befolkningen, at der var 30.000 til stede ved afsløringen. Berg havde jo nær tilknytning til Kolding, hvor han var lærer og var bl. a. medvirkende til Folkebibliotekets oprettelse. Han var vestjydsk bondesøn og levede 1829–91. Hans kone var fra Egeland ved Starup.

Til slut skal nævnes nogle af de nyeste og derfor stærkest diskuterede ting. I Slotsgade mellem de to pengeinstitutter er 1973 opført et springvand forsynet med en lille paraplygruppe i bronze af Gunnar Westman (som oprindelig var sølvsmed). Gruppen er charmerende og livlig, men er vel lige lille nok (42 cm høj) til at gøre sig gældende netop dette sted.

For at få styr på den mængde plakater, der tid efter anden klæbes op både her og der, fik byrådet den gode idé at bede den dygtige guldsmed Bent Gabrielsen-Pedersen om at lave en plakatsøjle, som så blev udført i beton og opstillet på Axeltorv 1974. Ikke alle kan lide den, men den passer glimrende til sit formål og er smukt udformet. Glem alle skældsordene og gå stille og roligt omkring den og nyd de høje, plane formers gliden over i hinanden. En velovervejet funktionel skulptur.

På Havnepladsen er 1974 rejst en jernskulptur af Hans August Andersen. Han kalder den simpelthen »Havnen«, symboliseret ved to hverdagsting: et anker og en sjækkel (d.v.s. samleled mellem anker og kæde etc.). En stærk og god ting.

Ved omdannelsen af gennemfartsvejen fra Banegårdspladsen til Nordre Ringvej skete der nogle ændringer ved Slotssøen, som vel hos enkelte vakte modstand, bl. a. en dejlig spadseresti langs søen ad den nye Slotsøvej og en stor, flisebelagt plads ved Fredericiagade, som er ble-

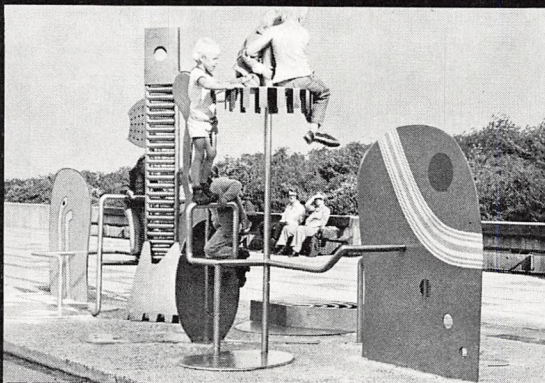
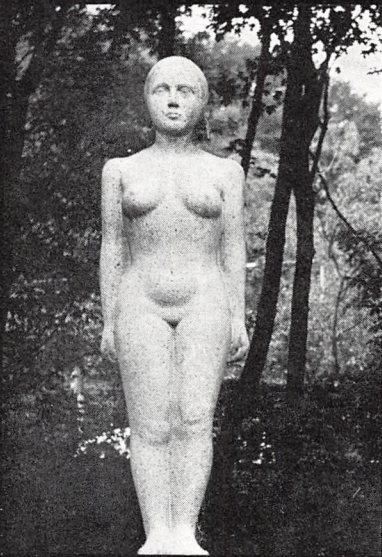
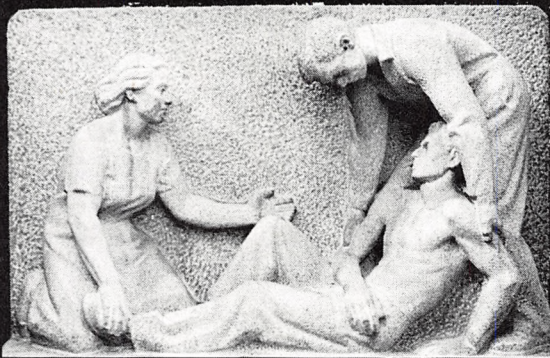
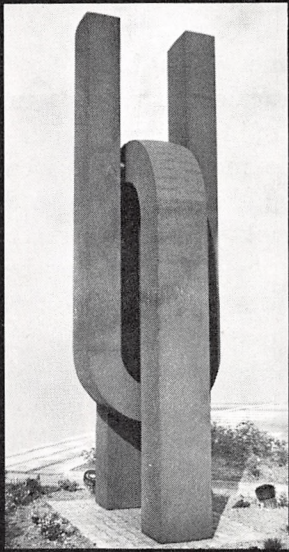
vet en yndet solplads for voksne og børn.

På denne plads blev der i 1973 anbragt en kravle-skulptur i rustfrit stål af Egon Fischer i samarbejde med DDMM. Denne har mødt megen modstand, men vel nok på nogle forkerte præmisser, nemlig prisen og begrebet kunst.

Disse sjove former, udført i vor tids bedste og dejligste materiale, rustfrit stål, tjener et praktisk formål på samme måde som plakatsøjlen på Axeltorv, altså en funktionel skulptur.

Prøv at holde øje med den, når der er børn i nærheden — de kan ikke holde sig fra den, men skal prøve den på alle leder og kanter — det er netop det, der er meningen.

Kortfattet liste over mindesmærker, skulpturer og anden udsmykning i Kolding

*HANS AUGUST ANDERSEN 1926—
»Havnen« 1974, jernskulptur på
Havnepladsen (sjækkel og magnet)

RASMUS M. ANDERSEN 1861—1930
»Chresten Berg« 1906, bronzeskulptur på Banegårdspladsen
»Otto Vaupell« 1900 — portrætmedaljon i bronze, Slotshaven

OTTO BACHE 1839—1927
»Husarangrebet på de tyske skanser 23/4 1849« 1899. Oliemaleri, Rådhuset

THORVALD BINDESBØLL
1849—1908
»Butiksdør for guldsmed Holger Kyster«, skåret af billedskærer Aage Hansen hos A. L. Johansen, Adelgade 8

*JOHS. C. BJERG 1886—1955
»I. A. Hansen« 1929 — bronzeherre med portrætbuste og relief, Teknisk Skole
»Skildpaddens Amarin« 1931, bronze, Slotsallé, springvandsfigur til »Elskovskamp« 1921—22
»Marts« 1955, kunstsandsten, Byparken
»Gry« bronze, skænket 1956, ved Domhuset
Gravsten i fladt relief i klassisk stil, over forældrene, Søndre Kirkegård

EGON FISCHER 1935—
»Kravle-skulptur« 1973, rustfrit stål (sammen med DDMM), ved Slotssøen

LORENZ FRØLICH 1820—1908
Tegning til mindesten over Carl Ploug 1899, Slotshaven

*BENT GABRIELSEN-PEDERSEN
1928—
»Plakatsøjle« 1974, funktionel betonskulptur, Axeltorv

NIELS GRØNBECHE 1907—
Vægmalier 1948 (gl. trykkeri, bibliotek før og nu, læsning i hjemmet) Kommunebiblioteket, Fredericiagade

*NIELS HANSEN-JACOBSEN
1861—1941
Portrætmedaljon af dr. med. vetr. J. J. Schmidt, 1926, Kongebrogade

*KARL GUSTAV HANSEN 1914—
Kvinde slebet i teglsten, opr. Mazantigade, nu Hejmdalsvej 5

*THOMAS HANSEN 1879—1948
»Arvågenheden, Sandheden, Retfærdigheden, Straffen« 1921, sandsten, Domhuset
»Flid og sparsomhed« 1927, bronzeskulpturer på Kolding Købmands-skole
»Kain« — fransk kalksten, Byparken

*KRÆSTEN IVERSEN 1886—1955
Glasmosaikker i Sct. Nicolai kirkes kor, 1950

*ELISE HEIDE JØRGENSEN 1924—
»Siddende pige« 1953, bronze, forevisningshaven ved Sct. Jørgens Hospital 1956

*THOMAS L. JØRGENSEN 1913—
»I østen stiger solen op« 1960/65, keramikfrise, Kolding Købmands-skole
Vægmalier på klassegang 1965, Kolding Købmands-skole
»Vækst« 1966, gran, Dyrehavevej 38

AUGUST KEIL 1904—
»Svømmepige«, granit, Byparken

*CLAUS LAURIDSEN (Nicolaus Lauerstøn) omkring 1600
»Herkules« 2,2 m høj, Kæmpetårnet Koldinghus (af opr. 4 kæmper)

*CARL MARTIN-HANSEN 1877–1941
Mindesmærke for Carl Ploug 1899, Slotshaven (se tillige »Griffenfeld« 1922, Slotskirken)

TH. MØLLER
Mindetavle for gadekampene i Kolding, opsat 1899, bronze, Helligkorsgade 5

*ANNE MARIE CARL NIELSEN født Brodersen 1863–1945
»Bachusbarn med druer« 1898, bronze, Rådhushaven (støbt meget senere)
»Lazarus opvækkelse«, marmortympanon, Kristkirken
»Uffe«, støbt i bronze 1932, Byparken

ANDREAS PAULSEN 1836–1915
»Kampene i og ved Kolding 20. og 23. April 1849« bronze, 1866, Sct. Nicolai kirke

*EJNER PETERSEN
byvåbnet i stukkåtørrarbejde anbragt sammen med en kanonkugle fra 1849, Klostergade 13 (pyntes med blomster om sommeren)

*ERNST PETERSEN 1883–1953
stileret byvåben til kobberskjold 1924, udhamret af Niels Petersen, Rådhuset

*NIELS PETERSEN 1888–1968
»Tyren« 1939, udhamret i kobberplader, Exportmarkedet, Havnen

ERIK POULSEN 1928–
»Kvinde med barn« 1966, bronze, Brændkjærgade/Agtrupvej (AAB-husene)

*ANTON SCHRØDER 1893–1965
To oliemalerier i byrådssalen Kalkmalerier (byprospekter) på Domhuset
Oliemalerier i festsalen på Gymnasiet 1943 (to store endemalerier og en række mindre felter på væggen)
Oliemaleri på Sdr. Vang skole

POVL SØNDERGAARD 1905–
Granitrelief 1951 – mindesmærke for frihedskampen 1940–45, tekst Seedorf, ved opgangen til Staldgården

GUNNAR WESTMAN 1915–
»Paraplygruppen« 1973, bronze, i forbindelse med springvand, Slotsgade

UKENDTE (eller ikke identificerede) kunstnere

Helleristning (skibsbillede) bronzealderen, Slotsgården

Tavle på Sct. Nicolai kirkes gravkapel (opr. på benhus) 1591

Træskærerarbejder på Borchs gård 1595

Gravsten over borgmester m. m.

Hans Junghans, gl. kirkegård

Relieffer af tidl. bygning, bronze,

Landmandsbanken, Slotsstræde

2 m høj mindsten prydet med bronzechakot 1899, for angrebet på de tyske skanser 1849, Fynsvej ved Mindevej

Byvåben, bronze, på mindsten over borgmester Knud Hansen, Byparken

* født i eller med nær tilknytning til Kolding by og opland.

BØGER om Kolding

er altid gode gaveideer, også til venner i udlandet. Vi ordner gerne forsendelsen for Dem.

ELIASSENS KOLDINGBOG

bd. I hft. kr. 55,00
ib. kr. 75,00

ELIASSENS KOLDINGBOG

bd. II hft. kr. 75,00
ib. kr. 105,00

LUFTFOTOGRAFI over Kolding by

Juletilbud KUN kr. 10,00

Husk også vore andre gode gaveideer som:

GLOBER.. FOTOALBUM.. PRIVATE PAPIRER.. og LOMMEREGERNE..

MUNK

**BØGER PAPIR
KONTORARTIKLER**

HELLIGKORSGADE 5 . 6000 KOLDING . TLF. (05) 52 03 76*